
Teorie mysli u dětí předškolního věku

Teorie mysli u dětí předškolního věku

Cenu prof. Zdeňka Matějčka získala v prosinci loňského roku práce Mgr. Dany Hončíkové s názvem Teorie mysli u dětí předškolního věku. Požádali jsme autorku o několik slov o tom, jakým způsobem její práce vznikala a k jakým závěrům dospěla.

(Přečíst si můžete také rozhovor s [PhDr. Lucíí Pleškovou](#) a [Mgr. Zuzanou Novotnou](#), autorkami dalších dvou oceněných prací. Podrobnosti o práci Nadace prof. Zdeňka Matějčka najdete [zde](#).)

Paní magistro, můžete nám zkusit stručně přiblížit, co je „teorie mysli“?

Jedná se o schopnost přisuzovat druhému mentální stavy; jinými slovy, uvědomit si, co si druhý myslí, co si přeje, čemu věří atp. a na základě toho porozumět jeho chování. Tato schopnost „číst mysl“ druhého se zásadně rozvíjí v průběhu předškolního věku.

Setkala jste se při koncipování práce s dětmi samotnými nebo jste pracovala spíše s literaturou případně odborníky?

Moje diplomová práce zahrnuje jak teoretickou, tak empirickou část. Pro orientaci v problematice bylo nutné nastudovat velké množství – především zahraniční – literatury, nicméně pro českou odbornou obec mají dle mého názoru význam především výsledky výzkumu, v jehož rámci jsem pracovala s předškolními dětmi.

Jakým způsobem jste při práci s dětmi postupovala?

Při výběru metody zjišťující kvalitu teorie mysli u dětí jsem vycházela především z rakouských, britských a kanadských výzkumů. Použila jsem nakonec dvě metody, přičemž obě jsou interaktivní a pro děti zajímavé: v jedné jsou využity pastelky a krabička lentilek, ve druhé hra s maňásky. Za dětmi jsem docházela do mateřských škol a pracovala s nimi individuálně. Jsem velmi ráda, že ředitelky a učitelky MŠ byly vstřícné a nápomocné a že děti báječně spolupracovaly.

Můžete naznačit, k jakým závěrům jste dospěla?

Ve shodě se zahraničními výzkumy jsem ve svém výzkumu dospěla k tomu, že k výraznému vývojovému posunu v osvojování si teorie mysli dochází u dívek a chlapců shodně okolo čtvrtého roku a že se tato schopnost vyvíjí až do věku nástupu dítěte do školy. Nicméně ve srovnání s údaji zahraničních výzkumů, které jsem měla k dispozici, si české (respektive pražské) děti vedly podstatně hůře. Je však třeba si uvědomit, že do hry vždy vstupuje velké množství dalších faktorů, jako např. verbální schopnosti dítěte, jeho rodinné prostředí, přítomnost sourozenců, míra adaptace na mateřskou školu, délka a intenzita kontaktu s experimentátorem atp., což nutně vede k nestejnosti výchozích výzkumných podmínek a tím i k odlišným výsledkům. Jsem přesvědčena o tom, že reálné schopnosti českých dětí v běžném životě nejsou nijak výrazně odlišné od schopností dětí z jiných kulturně nám blízkých zemí.

Zmínila jste se při předávání cen Nadace prof. Zdeňka Matějčka, že pracujete na základní škole jako psycholog. V čem spočívá vaše práce?

Hlavní náplní školního psychologa je práce s dětmi a konzultace s rodiči a učiteli. Mým úkolem je pomáhat při zvládnutí problémů v různých oblastech souvisejících se školní docházkou, ať už se jedná např. o specifické poruchy učení, nepozornost a vyrušování při vyučování či obtíže v třídním kolektivu. Nejčastěji ovšem spolupracuji s dětmi, které těžce nesou rodinnou situaci, konkrétně porozvodové uspořádání. Další významnou skupinu tvoří děti vyčleněné z třídního kolektivu, osamělé, bez kamarádů a často i zesměšňované. V takovýchto případech je třeba pracovat s celou třídou a pravidelně komunikovat s třídním učitelem. Konkrétně to probíhá tak, že se na mne obrátí učitel (ve většině případů), rodič nebo samo dítě se žádostí o spolupráci. Se souhlasem rodiče se pak setkávám s dítětem a provádím specifické vyšetření, cílenou psychologickou intervenci či poskytuji dlouhodobější psychickou podporu dítěti. Vždy je pak velmi důležitá je oboustranná spolupráce s rodiči a učiteli.

Věra Voňavková